

El llenguatge

Hispano-americà

12/VI/1979

Ocupant-nos, ahir, dels adjectius composts obtinguts amb un primer component que revesteix la forma preflxada, acabada generalment en o àtona vam indicar diversos exemples com hispanoamericà, llatinoamericà, centreuropeu, físico-químic, etc. El lector atent es podria preguntar quin criteri presideix la distribució d'aquests mots composts en dos grups, els que s'escriuen soldant els dos components, com hispanoamericà i els que s'escriuen amb un guionet intercalat entre aquests components, com físico-químic.

Cal convenir que exposar aquest criteri amb uns esquemes que incloguin tots els casos possibles i que no permetin d'incórrer en inconseqüències és molt difícil si no impossible. Els tipus de relació que es poden establir entre els dos components d'aquests mots són tan diversos, i la creixent complexitat de les idees actuals origina tants casos especials i imprevisibles, que es comprèn molt bé aquesta dificultat o impossibilitat. En general, la llengua tendeix a unir, sense guionet, aquells mots composts d'aquest tipus que esdevenen d'ús habitual i que expressen, de fet, una sola idea, resultant de la suma o fusió de les idees expressades per cada component. Ho podem veure ben clar en el cas dels composts hispanoamericà (amb els elements soldats) i hispano-americà (amb un guionet intercalat) amb els exemples de la Gran Enciclopèdia: Els hispanoamericans són els americans d'origen hispànic i Un tractat de comerç hispanoamericà. Es a dir, que els composts gentilicis amb un guionet intercalat són adjectius que s'apliquen a noms que designen fets —tractats, guerres, etc— en què coincideixen o participen nacionalitats o pobles diferents. Anàlogament, doncs, l'amistat franco-britànica, la guerra russo-japonesa... Si parlàvem dels «russojaponesos» (amb els components soldats) seria per referir-nos a uns individus que fossin ahora descendents de russos i de japonesos.

Però també cal tenir en compte aquells casos en que l'ús del guionet ve determinat per raons fonètiques, quan el segon component comença en consonants com r, s o x: hispano-roma, indo-xines, etc.

Albert Jane